

IN MEMORIAM

Dušan Breznik (1920 – 2002)

Doktor Dušan Breznik, dugogodišnji upravnik Centra za demografska istraživanja, umro je u Beogradu 20. septembra 2002. godine u 83. godini života. Smrću dr Breznika ugasio se život istaknutog naučnika, uvaženog profesora i, iznad svega, plemenitog čoveka.

Rad na istraživanju stanovništva dr Breznik je započeo polovinom pedesetih godina, kao stručni saradnik Odeljenja demografske statistike u Saveznom zavodu za statistiku. U to vreme u Saveznom, kao i Republičkom zavodu za statistiku, postojala je pozitivna istraživačka klima, što je dodatno motivisalo radoznali i ambiciozni duh dr Breznika da se, pored rada na metodologiji statističkih akcija, uključi i u analitički rad. Njegovi prvi tekstovi odnosili su se na razmatranje metodoloških pitanja u okviru demografske statistike i na analizu nataliteta i mortaliteta jugoslovenskog stanovništva. Njihovi sadržaji skrenuli su pažnju stručne javnosti, što je doprinelo ranoj afirmaciji doktora Breznika kao istraživača i njegov prelazak 1962. godine u novoosnovani Centar za demografska istraživanja pri Institutu društvenih nauka u Beogradu.

Doktor Breznik će provesti više od dve decenije u Centru za demografska istraživanja, najpre kao saradnik, a kasnije i kao njegov dugogodišnji upravnik. To je razdoblje koje je obeležilo razvoj i afirmaciju naše nauke o stanovništvu, za koje je, u velikoj meri, zaslužan dr Dušan Breznik, kao istraživač i organizator naučnog rada, profesor i javni radnik.

Pripadao je istraživačima čiji je predmet obuhvatao više oblasti i širok krug tema nauke o stanovništvu. Počeo je proučavanjem tendencija, osobina i determinističke osnove fertiliteta i mortaliteta jugoslovenskog stanovništva. Mada će obe prirodne komponente ostati u najužem krugu njegovog interesovanja i istraživačkog rada, dr Breznik će predmet istraživanja postepeno širiti i temama ostalih oblasti demografskog razvitka. Tako će u njegovom istraživačkom krugu biti zastupljene migracije i teritorijalna rasprostranjenost stanovništva, gotovo sve strukture stanovništva, posebno starosno-polna, zatim brak, porodica i domaćinstva, kao i niz posebnih tema medju kojima se nalaze sterilitet prvih brakova, uticaj demografskog faktora na pokretljivost stanovništva, ekonomske i socijalne posledice starenja stanovništva, da bi ga zatvorio projekcijama i modelima stanovništva i pitanjima populacione politike. Ovako širok predmet proučavanja svojstven je, u istraživačkom smislu, radoznalim naučnicima kojima je pripadao doktor Breznik.

Kao dugogodišnji rukovodilac istraživačkog rada, dr Breznik je pružao punu podršku samostalnosti rada saradnika, smatrajući je jednom od osnovnih uslova napretka u radu, ali i svojom dužnošću da otvoreno saopšti sopstveno mišljenje, ne smatrajući ga definitivnim. Ovakvim stavom sa razlogom je stekao stručni i moralni kredibilitet i visok ugled rukovodilaca istraživačkog rada. Posebno je bio otvoren za saradnju sa mladim istraživačima. Saradnja se kretala od inicijative i izbora istraživačke teme i njene konceptualizacije i trajala je sve do završetka rada. U toku ove saradnje dolazila je do izražaja otvorenost dr Breznika, važna za ocenu vrednosti inicijativa i njenog prihvatanja, bilo onih koje su se odnosile na širenje klasičnih koncepata ili uvođenje novih pravaca istraživanja i njihovih sadržaja. Time je omogućavano testiranje novih ideja, ali i podsticaj, posebno mladim istraživačima da razviju sopstvene poglede i konsideracije, kao jednog od važnih uslova njihovog napretka.

Veliki deo profesionalnog rada dr Dušan Breznik je posvetio pedagoškom radu. Karijeru profesora započeo je u drugoj polovini pedesetih godina na Višoj statističkoj školi u Beogradu na kojoj je predavao demografsku statistiku. Krajem šezdesetih godina, kao profesor po pozivu, držao je nastavu na Prirodno-matematičkom fakultetu u Beogradu, za predmete "Demografija" i "Statistika" i nešto kasnije na Arhitektonskom fakultetu, na kojem je predavao "Demografiju" na poslediplomskim studijama. U 1967/68. školskoj godini biran je za vanrednog, a kasnije i redovnog profesora na Ekonomskom fakultetu u Beogradu, na kojem je godinama držao nastavu iz predmeta "Demografija" i "Demografska analiza". Osnivanjem Centra za poslediplomske studije u Beogradu dr Breznik je izabran za redovnog profesora za predmete "Demografska analiza i projekcije" i "Stanovništvo Jugoslavije". Držao je, takodje, predavanja kao profesor po pozivu na univerzitetima u Skoplju, Ljubljani i Podgorici. Sedamdesetih godina objavio je dve knjige pod naslovom "Demografija" i "Demografija – analiza, metodi i modeli" sa sadržajem namenjenim prvenstveno studentima, ali i široj naučnoj i stručnoj javnosti. Obe su nastale kao rezultat aktivnog dugogodišnjeg istraživačkog rada i predavanja držanim na višim i visokim školama. U toku svoje profesorske karijere dr Breznik je rukovodio izradom većeg broja magistarskih i doktorskih disertacija i bio član komisija za njihovu usmenu odbranu.

Kao naučnik i profesor doktor Dušan Breznik bio je prisutan u javnosti, posebno posredstvom informativnih medija. Funkciju javnog radnika vršio je sa nastojanjem da upozna širu javnost sa osnovnim sadržajima demografskog razvitka u našoj zemlji, naglašavajući njihove osobine i, posebno, nezadovoljavajuće tendencije i njihove demografske i šire društvene posledice. U tom kontekstu isticao je potrebu društvenog delovanja, zalažući se za liberalnu populacionu politiku, u okviru koje je, pre svega, insistirao na edukativnim sadržajima.

Doktor Breznik je znatan deo aktivnosti posvetio časopisu "Stanovništvo". Od njegovog prvog broja, koji je izašao početkom 1963. godine, doktor Breznik je član redakcionog odbora, a kasnije i njegov dugogodišnji glavni i odgovorni urednik i čest saradnik. Svojim aktivnostima doprineo je ostvarenju plodne i važne funkcije koju je časopis "Stanovništvo" vršio tokom dugog razdoblja njegovog izlaženja.

Kao istaknuti naučni radnik doktor Breznik je bio član više stručnih i naučnih organizacija u zemlji i inostranstvu i aktivni učesnik na brojnim stručnim sastancima i naučnim skupovima, kao organizator sednica, podnosilac referata, član ad hoc grupa i posebnih komisija kao i drugih tela. Bio je član Statističkog društva Srbije i predsednik Saveza statističkih društava Jugoslavije, jedan od osnivača i član Društva demografa Jugoslavije, član Odbora za proučavanje stanovništva Srpske akademije nauka i umetnosti, sekretar Medjuakadenskog demografskog odbora i član Medjunarodne unije za naučno proučavanje stanovništva. Bio je predstavnik naše zemlje u Komisiji Ujedinjenih nacija za stanovništvo i član jugoslovenske delegacije na svetskim konferencijama o stanovništvu održanim u Beogradu 1965. i Bukureštu 1974. godine.

Iza doktora Dušana Breznika ostali su mnogi tragovi, a najdublji su oni koji govore o njegovom radu i njemu kao čoveku. Kao naučnik upotpunio je i proširio znanje o našem stanovništvu i demografskoj nauci uopšte, a kao čovek posedovao je brojne osobine stvaraoaca i dobrotu svojstvenu humanistima. Time se Dušan Breznik pridružio istaknutim poslenicima naše nauke i ostao u trajnom sećanju saradnika i širokog kruga njegovih savremenika.

Miroslav Rašević